

צילום: יובל חן

לא מבין למה מיירי רגב מתגאה בכך שלא קראה את 'שלא קראה' רוני סומק

נקמת הילד המגומם

היום אני מדבר לזכר המלים שפעם נתקעו לי בפה, לזכר גלגלי השנים שפוררו הברות מתחת ללשוני והריחו את אבק השרפות ברוח בין הלע לשפתים החשוכות. הלמתי או להברית את המלים שצארו כסחורות גנובות במחסני הפה, לקרע את אריות הקרטון ולשלף את צעצועי האלף-בית. המורה היתה מניחה יד על כתפי ומספרת, שגם משנה גמגם ובכל זאת הגיע לקר סיני. החר שלי היתה ילדה שישבה לידי פתחה, ולא היתה לי אש בסנה הפה כדי להבעיר לנגד עיניה, את המלים שגשרפו באהבתי אותה.

יכול להפוך את החיים שלנו להרבה יותר טובים. אני מכיר את יאיר אישית יותר משלושים שנה, מדובר בבנאדם שאני יכול להעיד בשבועה על כל דבר שהוא מאמין בו. אם הוא יבחר אני לא אתפורח הליפה, אבל אני בהחלט אבוא לטקס ההשבעה בג'נט ובחולצת טריקו לחבק את ראש הממשלה הבא. אתה חבר במועצה של הקרן החדשה ליש"ר ראל, שבין היתר תומכת בארגונים כמו "שוברים שתיקה" שיאיר לפיד מנהל נגדם מלחמת חורמה. "אני מאלה שעודדו את הקרן החדשה לתמוך בדברים שקורים בפריפריה. קראתי שירים בפסטיבל פיוט בירוחם שהם תמכו בו. כשמצאתי את עצמי ברשימת השתולים אז מאד שמחתי שהאדם הראשון שצעק נגד הרשימה היה בני בגין. אגב, הרבה לפני אחרים שצעקו. אין לי בעיה ללכת על דברים שאני מאמין בהם עד הסוף. ידעתי שאני אשלם מחיה התיה שלי היא שאם אתה נמצא במקום ואתה מאמין בשבעים אחוזים מהדברים שלו והם קרובים אליך, אז זה מספיק. אותו דבר לגבי יאיר, יש לי ויכוחים כל הזמן גם עם אנשים שלא תומכים בו".

אתה שותף לביקורת על מיירי רגב?

"מיירי רגב מתגאה בכך שלא קראה את 'צ'כוב. אותו צ'כוב אמר פעם שאם תולים אקרה במערכת הראשונה – בשלישית יודים בו'. רגב לא מחכה למערכת השלישית. היא יורה כבר במערכת הראש שונה, וכך אפילו לכמה דברים מדויקים שלה יש, לדעתי, ריח של אבק שריפה, וחבל".

הזכרת כדורגל, ובכמה שירים שלך אתה מזמין שחקני כדורגל כמו פרנץ פושקאש ההונגרי או מסני, שלו אתה מקדיש סונמה.

"השחקנים האלה מכדררים לי כדורים לא רק על מגרש הכדורגל, אלא גם בראש. פרנץ פושקאש ההונגרי היה אחר מגיבורי הילדות שלי בזכות עולה חדש מהונגריה שהקים קבוצת כדורגל לילדי הש' כונה התל-אביבית שאליה הגענו אחרי ימי המעברה. מגרש הכדורגל היה קרוב לבית הכנסת, ופושקאש בעיני היה סגנו של אלוהים. והסונמה על מסני היא רצון תמיכה לכתוב לא רק על דף לבן או על נייר זכוכית, אלא גם על הקסמים המתרחשים בדשא ורוק".

הספר מפתיים בכמה שירי אהבה שאתה כותב למשוררים, בהם ליונה וולך שהייתה בוגנית איתך תקופה מסוימת.

"השיר הוא זיכרון של לילה אחד בו היא הציעה שנכתוב יחד את המנון בית הזונות של פאני היל. יונה וולך היא לא פחות מלהבה. בעברית המילה 'להבה' מתחרות עם המלה 'אהבה'. אני בר מול שהייתי ברוח שבין שתי המלים האלה. את כל היתר כתבתי בשירים".

יאיר לפיד יכול להנהיג לדעתך את המדינה?

"יאיר נולד בחדר הלידה של המנהיגים. בנאדם שבספרייה שלו יש ספרים של ויסלבה שימבורסקה, על הקיר שלו תלויה תמונה של מוחמד עלי, והראש שלו מלא ברעיונות מצוינים – זה האיש שאני רוצה שיהיה המנהיג שלי. גם אם אני לא מסכים עם כל הדברים שהוא אומר, אני חושב שהקטר שבו יכול למשוך כל כך הרבה קרונות; של בעיות פנים וב' עיות חינוך וביטחון. אני לא אומר את זה רק על רקע השממה הפוליטית שיש. יאיר הוא לא ברירת מחול, הוא האיש שנוולד להיות המנהיג שלי. הוא זיקת הפניצילין שהמדינה החולה הזאת צריכה".

אז אתה רואי שמה על הסקרים שמנבאים לו את רוב המנדטים בבחירות הבאות.

"מה זה שמה, אני מוחא כפיים שעוד אנשים יבואו תראה, עד יאיר אני הצבעתי בעד ויקטור תייר, הפ' נתיים השחורים, תנועת האוהלים. הצבעתי רק בעד תנועות שלא היה להן שום סיכוי להיכנס לכנסת. יאיר זה כמעט המפלגה הראשונה שהצבעתי לה שנכנסה לכנסת. אני מאמין ומרגיש שהאדם הזה

רם השחורים אני מתייבש במדינה שבה עובר קו העוני מעל ראשם של חצי מיליון ילדים רעבים. כל פרוסת לחם הנחסכת מפיחה תהפוך לנשיכה בצוואר החברה השבעה. כל רקה שבה לא יושבים ליד שולחן המשא ומתן תהפוך לעוד כתם דם על חולצת האינתיפאדה הבאה. את רוב המנהיגים כאן הייתי שולח לאופטיקאי שיפקח להם את העיניים. העיוורון התברתי ביחס לעניי הארץ והעיוורון הפור ליטי ביחס לאפשרויות השלום הוא האספלט הסולל את הדרך לחורבן".

ראש הממשלה לפיד

רוני סומק לא מסתיר את הדעות הפוליטיות שלו. "במיסרדים של 'יש עתיד' אני במקום השני", הוא אומר. "ברגע שזה התפרסם, כולם היו בטוחים שאני הולך להצטרף לפוליטיקה. התשובה שלי הייתה שפוליטיקאי צריך להיות עם רגליים על הקרקע, ואני שומר לעצמי את זכות הריחוף. חודש לפני שאיר נכנס לפוליטיקה הוא ענה לשאלה של עיתונאי שהוא רואה אותי שר התרבות.

הספרייה | אלעד זרט

כבר לא מגמגם

רוני סומק סבל בילדותו מגמגום כבד. עכשיו הוא חוזר לפצע הכואב ההוא, לימים שבהם היה אילם מתוך בושה ומסביר איך כל זה קשור לעובדה שהפך למשורה. וכן, בכל מה שנוגע לפוליטיקה, לחברו הטוב יאיר לפיד, למירי רגב ולמנהיגים שמפקירים את העניים – הוא מדבר חופשי ללא מעצורים

ישתק את העצמות ויבין אותו. "אחד המטפלים הסמויים הכי טובים שהיו לי בהמשך היה מולי שפירא מגלי צה"ל. בגיל 28 הוא הזמין אותי להגיש את התוכנית 'ציפורי לילה'. אמרתי לו שהייתי ילד מגמגם ושאינו פוחד שהגמגום יחזור בשירור חי. הוא חיך ואמר שמבחינתו אין בעיה להגיש תוכנית במילים חתוכות".

אתה חושב שהשתקוה שבפתי על עצמך אז היא אולי הסיבה העיקרית שהפכת למשורר?

"אולי. שש שנים מאוחר יותר כתבתי את השיר הראשון שלי. זה היה פתק שרציתי להעביר לבחורה שישבה כמה שורות לפני באותה כיתה. כשקראתי את הפתק, רגע לפני ההעברה, ראיתי שכתבתי וידוי אהבה. נבהלתי וקרעתי את הפתק. האנו שלי באותם ימים היה אגו של שחקן כדורסל באחת מקבוצות הנערים של מכבי תל-אביב ולא אגו של משורה. במרחק השנים אני שמה שהתחלתי את הרומן שלי עם השירה עם שיר אהבה ולא עם פצע".

סומק נולד בבגדד ועלה ארצה עם משפחתו ב'1953 למעברה על גבול חולון ובתיים, שם הת' חנך. הוא מתגאה בהיותו "משורר עיראקי", כלומר כזה שמועלם לא התנתק ממורשתו. "אני לא מחפש שורשים כיוון שאף פעם לא איבדתי אותם. לפני שלוש שנים נבחרתי לאחד מ'15 המשוררים העיר' ראקים הטובים והמספיעים ביותר. פתאום הייתי ברשימה עם משוררים כמו סרג'ן בולוס וסאדי יוסוף, שהם חלק מאבות המזון שלי. אמרתי לבחורים שאני אמנם יליד בגדד אבל מגיל שנה וחצי אני לא שם. הם אמרו שלא מנסה היכן אני גר ולא משנה אם אני כותב אפילו על מרילין מונרו, העיקר שבכתביה שלי יש ערבסקות של משורר שמבין מהו לסטול אמיתי. לכן גם הופיע קובץ שירים שלי בקהיה, ואני גאה בהצלחת הספרים המשותפים שיצאו בפריז עם משוררים עיראקים גולים".

בשאתה מוכתבל על המצב במדינה – התנהג לזיות, טראומה, נתניהו, התאגדה, איומי בחירות – אלו דברים שמניעים את השירה שלך?

"בתור אחד שצעד ב'1972 בהפגנה של הפנת"

בגיל תשע תפס את המשורר רוני סומק גמגום לא מוסבר שלא הירפה. סומק, שפחד להיות מושא לעלבון בעיני חבריו, הפך עד מהרה לאילם, כשרק בלילות הוא מנסה עם עצמו לטפל בגמגום; בורק מילים והגות, שומע צליל כל אות שנמתחת, חוזר שוב ושוב על הטעם. מלאכת שפה שנתקעה בקצה השפתיים, והנה הוא נפל קורבן ואינו יודע למה. "הייתי כמו ש.ג. שישב על רחבת השפתיים ומנע ממילים להתרסק באוויר הפתוח", הוא נזכר. "הפה שלי היה כמו מחסן, ובתוכו, על מרפס דמיוניים, נחו אותיות, מילים, משפטים ובעיקר צעקות. זה היה בתקופה שלא היה בה קלינאי תקשורת או פורום מנגממים באינטרנט. הגמגום היה סוג של אות קין. לא על המצצה אלא על השפתיים".

מתי זה נפתר?

"כעבור שנה בערך. לא תאמין, אבל דווקא מפגש עם מגמגמים ריפא אותי. יום אחד הגיע רופא אמי ריקאי שהתמחה בגמגום. הרופא שלי מקופת החור' לים קרא לו ברצינות רבה 'בר'כוכבא של הדיבור'. הזומנתי לקופת חולים זמנה, שהייתה אז המרכז הרפואי הגדול של תל-אביב, ושם בחרר ההמתנה ראיתי עוד חברים ממסדר אבירי המילה השבורה. המפגש איתם היה טראומטי לגמרי, וכשנכנסתי עם חורי לחזור הרופא התחלתי לדבר כאילו שמעולם לא גימגמתי. אבי ואמי היו בהלם. הייתה התפרצות של שמחה והייתה גם מעט מבוכה על 'ש'ביובונג' את זמנו של הרוקטור בבעיה שלפתע לא הייתה".

אגו של שחקן כדורסל

אל הגמגום הזה חוזר סומק 55 שנים אחרי שת' קף אותו, עם ספרו החדש "נקמת הילד המגמגם" (הוצאת זמורה-ביתן), המאגד מבחר שירים מוכרים שלו ובנוסף 41 שירים חדשים. זה לא סומק נוקד במישור שהתאכזר לו או השפיל אותו, אלא שזו נקמה פרטית על שנים שבהן נמנע מלדבר בפומבי. בין אם בטקס ברה"מ מצוה או בבית הספר, סומק גזר על עצמו שתקיה נזירית, מפחד שהגמגום יכה שנית,